

A bírálóbizottság értékelése

Neumann Tibor akadémiai doktori értekezése a középkor végi magyar történelem egyik fontos forrásának szövegét színvonalas tudományos apparátussal közli. Az Ernuszt Zsigmond királyi kincstartóhoz köthető, a magyar királyi bevételekről készített 1494–1495. évi számadáskönyv túlmutat konkrét tartalmán: belpolitikai és hadügyi kérdésekre, a királyi udvar személyi kapcsolati hálójára, az ország gazdasági viszonyaira is rálátást enged. A korábbi, Johann Christian Engel által 1797-ben közzétett forrásközlés elavult és hibákkal terhelt, ezért a Neumann által a közelmúltban publikált kiadás megjelentetése hatalmas úrtöltött be a magyar és közép-európai medievisztikában.

A szerző bemutatja a forrást, mely során kodikológiai kérdésekre is kitér. Tisztázza keletkezésének körülményeit, annak ad hoc jellegű összeállítását feltételezi, helyesen. Akkurátusan ismerteti a forrásközlés metodikáját, melynek alapelvei következetesek és indokoltak.

A szerző értelmezi a számadás szerkezetét és tartalmát, feltárja belső kontextusait. A forrás az országgyűlés által megszavazott rendkívüli királyi bevételek elköltéséről számol be, de vannak benne más jellegű uralkodói jövedelmekről típusonként rögzített részszámadások is. A Jelölt felveti, hogy a megyei adószedési jegyzékekben szereplő behajthatlan adók az utalványozási rendszernek köszönhetőek, ezek mögött a főuraknak hitelek fejében átadott adóösszeg rejtőzhet. Fontos megállapítása, hogy nem szerepel minden bevétel a számadásban, a rendes jövedelmek csak esetlegesen kerültek bele. Bemutatja, hogy a szövegben utólagos összegzések, korrekciók találhatók, a számadásokat utólag ellenőrizték, ami Vémeri Zsigmond leleszi préposthoz köthető. Lényeges megállapítása, hogy a számadás az időben legelső kísérlet volt a rendek részéről felajánlott rendkívüli adó felhasználásának ellenőrzésére. Korábban nem készült ilyen, ami megmagyarázza a szöveg olykor esetleges jellegét.

Neumann a számadáskönyv bejegyzéseit – 3143 számozott tételt – terjedelmes jegyzetapparátussal látta el. Ezekben minden lényeges szempontra részletesen és aprólékosan kitér: azonosítja a személyeket, birtokokat, értelmezi a kérdéses fogalmakat. Példás módon feltünteti az egyes tételek közötti tartalmi és kronológiai összefüggéseket. A műből megismerhetjük a kincstartói hivatal működését, az adó kivetésének és beszedésének módját. Információkat szerezhetünk a királyi udvartartásról, hadszervezeti és katonai logisztikai kérdésekről. A Függelékben II. Ulászló és Ernuszt Zsigmond kincstartó itineráriuma olvasható.

A szerző a munka során elmélyült levéltári kutatásokat végzett és hatalmas mennyiségű forrást és szakirodalmat, köztük számos idegen nyelvű művet használt fel. Neumann Tibor disszertációja minden szempontból teljesíti az akadémiai doktori értekezésekkel szemben támasztott feltételeket, magas szakmai színvonalú és önálló tudományos munka eredményeképpen jött létre. A Jagelló-kor kutatásának egyik alpműve.

A bizottság a disszertáció számára az MTA doktora cím megítélését messzemenően támogatja.